

Gustav Mahler

Componist, Dirigent

Alma Mahler-Werfel

- Alma Maria Schindler
- Geboren te Wenen op 31 augustus 1879
- Gestorven in New York op 11 december 1964
- Componiste, auteur, redacteur, *Socialité*
- Echtgenote van
- Gustav Mahler (Componist, Dirigent)
- Walter Gropius (Architect, Bauhaus)
- Franz (Werfel)

- Aanbeden door
 - Gustav Klimt
 - Max Burckhard (theaterdirecteur)
 - Alexander von Zemlinsky (componist)
neuroloog
 - Joseph Fraenkel (neuroloog)
 - Paul Kammerer (Bioloog)
-
- 1911 -1914 affaire met Oskar
Kokoschka

De bruid van de wind (Die Windsbraut), ook wel The Tempest genoemd, is een schilderij uit 1913-1914 van Oskar Kokoschka.

Het olieverf op doek bevindt zich in het Kunstmuseum Basel.

Het is een allegorisch schilderij met een zelfportret van de kunstenaar, liggend naast zijn geliefde Alma Mahler.

Pop van Alma Mahler

Vernietigd in 1918

Gustav Mahler

- Geboren op 7 juli 1860 in Kalischt in Bohemen
- Gestorven op 18 mei 1911 in Wenen
- Joodse ouders
- Voorouders marskramers
- Vader was koetsier en daarna herbergier
- Moeder, gevoelig, was dochter van een zeepfabrikant en kreeg 14 kinderen
- Slecht huwelijk
- Slechts zes kinderen overleefden de kindertijd

- Jihlava (Iglau), hun woonplaats had 20.000 inwoners
- Handelstad
- Straat en volks- en dansmelodieën
- Trompetsignalen van de plaatselijke militaire band
- Mahler speelde vanaf zijn 4^e piano en werd een plaatselijk wonderkind

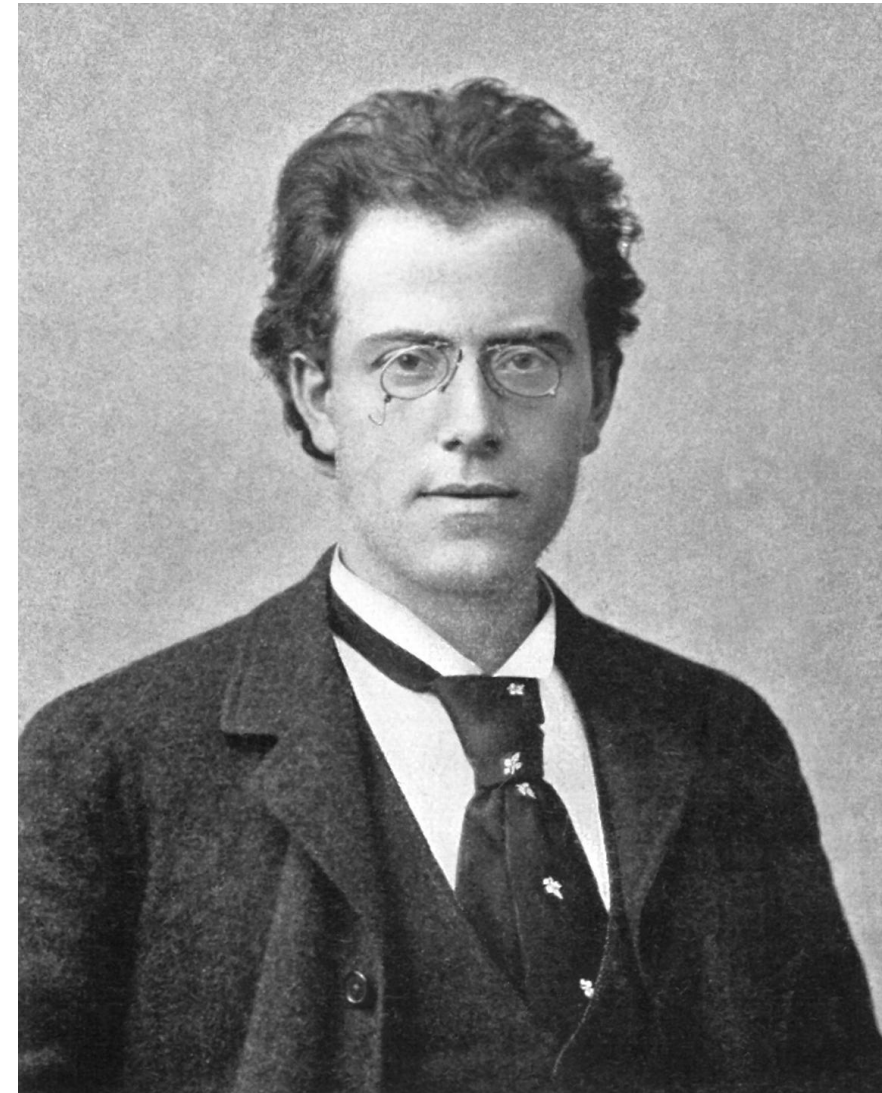
- 1875 Conservatorium in Wenen
- Vriend van Hugo Wolf (liedcomponist) die van school werd gestuurd
- 1878 verliet hij het conservatorium
- Universiteit in Wenen met interesse in Literatuur en Filosofie: invloed van Arthur Schopenhauer en Friedrich Nietzsche
- 1878- 1880 “Das Klagende Lied” invloed van Wagner en Brückner

Opbouw Carrière

- 1879 Zomerdirigent in Bad Hall
- 1881/82 Kapelmeester in Laibach
- Dirigent van de opera in Olmütz
- Tweede Kapelmeester in Kassel
- 1885 aanstelling als 2e kapelmeester aan de Landestheater (Neue Deutsches Theater) nu Staatsopera in Praag

- 1886 Dirigent in Leipzig
- 1888 dirigent bij de Koninklijke Opera in Boedapest
- 1889 overlijden van zijn ouders en zijn zus Leopoldine
- Mahler had zelf een slechte gezondheid met aanvallen van aambeien en migraine en een terugkerende keelontsteking
- 1889 première eerste symfonie in Boedapest

- 1891 Dirigent in Hamburg
- Succesvol maar veeleisend dirigent
- 66 opera's, 744 uitvoeringen
- componeerde de 9e van Beethoven “opnieuw”

Wenen, 1897–1907

- Oppositie van o.a. Cosima Wagner
- Bekeerde zich tot het Katholicisme
- 1897 (37 jaar oud) - 1907
Benoeming in Wenen tot
artistiek directeur Weense
Opera
- Voerde veel hervormingen door

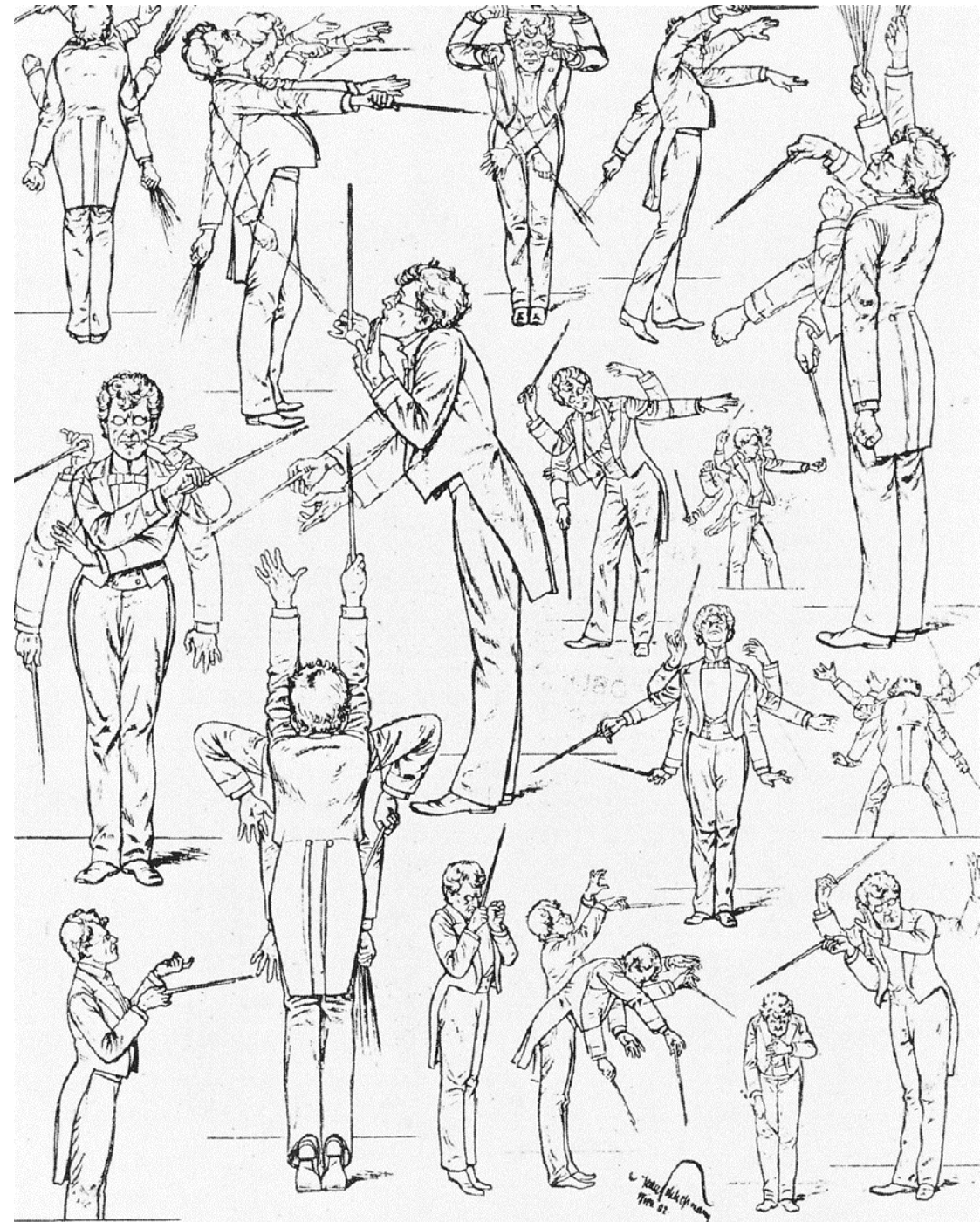

De Wereld van Gisteren

- "Op een keer, toen er zich een verbazingwekkende uitzondering voordeed en Gustav Mahler op achtendertigjarige leeftijd tot directeur van de Hofopera werd benoemd, ging er een angstig gemompel en verbazing door Wenen, omdat iemand het hoogste instituut voor de kunst aan 'zo'n jongeman' had toevertrouwd ... Dit vermoeden – dat alle jonge mensen 'niet erg betrouwbaar' waren – ging in die tijd door alle kringen."
- Zweig schreef ook dat "het zien van Gustav Mahler op straat [in Wenen] een gebeurtenis was die men de volgende ochtend trots aan zijn kameraden zou melden alsof het een persoonlijke triomf was."

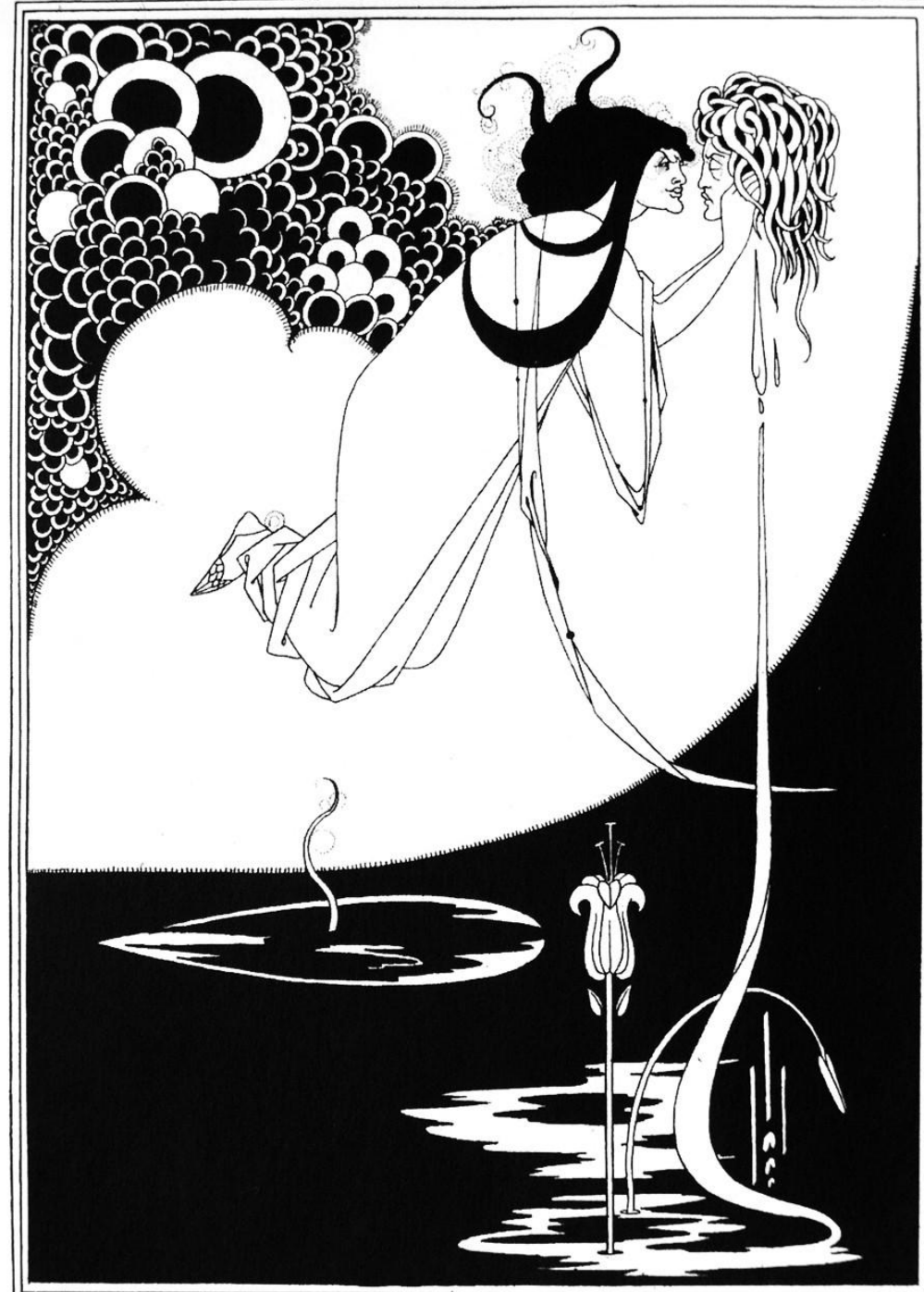
- 1902 ontmoette Mahler Alfred Roller , ontwerper, van de Wiener Secession beweging
- Leidde tot succesvolle Opera producties
- Componeerde in de zomer
- Kreeg veel tegenwerking (o.a. door antisemitisme)

Mahlers dirigeerstijl, 1901, karikaturaal geschetst in het humortijdschrift Fliegende Blätter

- 1907 ging de opvoering van Salomé van Richard Strauss niet door
- Een van de oorzaken van het einde van zijn betrekking bij de Weense Opera

Wenen, 1897–1907

- 1898 – 1901 Hoofd van de Wiener Philharmoniker
- 1900 Nam het orkest mee naar de Wereldexpositie in Parijs (slecht bezocht, hij moest geld lenen bij de Rothschilds)
- Ontmoette Alma Schindler

Voorbeeld aanpassing van Mahler

- Mahler's bewerking van Mozart's Symfonie nr. 39 in Es-groot, KV 543
- Mozart's oorspronkelijke bezetting (KV 543):
 - 2 fluiten
 - 2 klarinetten
 - 2 fagotten
 - 2 hoorns
 - 2 trompetten
 - Pauken
 - Strijkers

Mahler (Vergrootte het Strijkorkest)

- **Toevoeging instrumenten** b.v.
- **Verdubbelde houtblazers** soms (dus bijvoorbeeld 4 klarinetten i.p.v. 2) extra hoorn. Introductie van een harp of contrafagot
- **Aanpassing van dynamiek.** Hij voegde b.v. crescendo- en decrescendo-lijnen toe waar die oorspronkelijk niet stonden
- **Slagwerkgebruik.** Hij herorkestreerde de paukenpartijen om dramatischer effecten te verkrijgen. Extra percussie
- **Frasering en tempo.** Mahler dirigeerde met veel rubato (lichte vertragingen/versnellingen)

- Mahler en Alma trouwden op 9 maart 1902 in een besloten kring.
- Alma was toen zwanger van haar eerste kind, een dochter Maria Anna, die op 3 november 1902 werd geboren

Laatste jaren, 1908–1911

- 1908 en daarna o.a. Metropolitan Opera in New York
- New York Philharmonic
- Uitvoering 8^e symfonie
- Symfonie nr. 8 in Es, de “Symphonie der Tausend” werd geschreven in 1906 en 1907.

En nu een 9^e symfonie ???

- Mahler leed aan het 9e Symfonie-syndroom
- De mythe of bijgeloof bij componisten van klassieke muziek die berust op het gegeven dat na Ludwig van Beethoven vele componisten niet meer tot negen symfonieën kwamen of bang waren voor het passeren van deze grens.
- Mahler was bang dat een voltooiing van een 9^e symfonie zijn dood aankondigde

Laatste jaren, 1908–1911

- 1908 en daarna o.a. Metropolitan opera in New York
- New York Philharmonic
- “Das Lied der Erde”
- 1909-1910 9^e symfonie en bezoek aan Nederland en Sigmund Freud
- 1910 werkte hij aan zijn 10^e symfonie
- 18 mei 1911 overleed hij in Wenen

Compositie Periodes: Vroege Periode ca 1880 - 1900

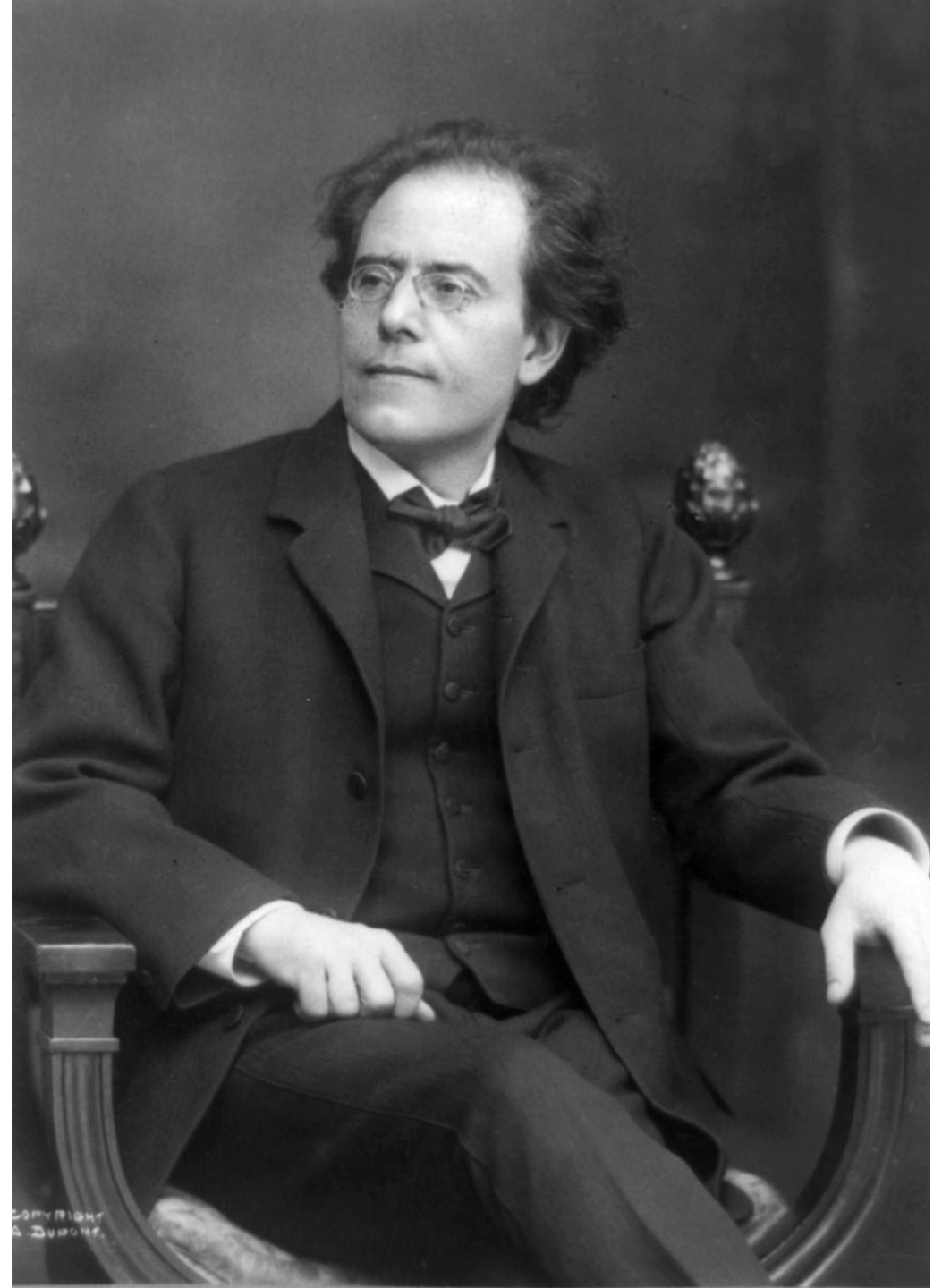
- Invloeden van volksmuziek, romantiek en soms opera (zoals Wagner).
- Programmamuziek: zijn symfonieën hebben vaak een onderliggende verhalende of filosofische betekenis
- Thema is het vestigen van een ultieme bestaansgrond in een wereld die wordt gedomineerd door pijn, dood, twijfel en wanhoop
- Voorbeelden:
 - Symfonie nr. 1 “Titan”
 - Symfonie nr. 2 “Auferstehung” (Opstanding)
 - Symfonie nr. 3 en 4

Programma Muziek

- **Programma Symfonie:** Een meerdelig orkestraal werk dat een verhaal vertelt.
- Voorbeelden:
- Symfonie 1 t/m 3 van Mahler.
- Ma Vlast (Mijn Vaderland) van Smetana met als 2e deel Vltava = Die Moldau (1874 – 1878)
- Symfonie nr. 9 (“Uit de Nieuwe Wereld”) van Antonín Dvořák (1893)
- Symphonie Fantastique van Hector Berlioz (1830)

Symfonie nr. 1 (Titan)

- Programma Symfonie in 4 delen
- Gecomponeerd: 1887–1888
- Première: 1889 in Boedapest
- Oorspronkelijk had de symfonie **vijf delen** en werd ze gepresenteerd als een symfonisch gedicht

Deel 1 – Langzaam begin, dan ontwaakt de natuur

-
- De aangekondigde “stilte”: zachte strijkers op een enkele toon, bijna als mist.
- Vogelgeluiden (klarinet = koekoek).
- Dan: een melodie die je misschien herkent – Mahler “leent” uit zijn lied "Ging heut' morgen übers Feld".
- Gevoel: Ontwaken, lentemorgen, verwondering.

Deel 2 – Ländler (volksdans)

- De wat ruwe, boerenachtige dans – Mahler gebruikt hier een oude Weense stijl, maar met humor.
- Middenin komt een zachter, lyrisch deel (trio), bijna als een herinnering.
- Gevoel: Volksfeest meets symfonie – vrolijk, maar ook met een melancholisch randje.

Deel 3 Derde deel – Feierlich und gemessen, ohne zu schleppen

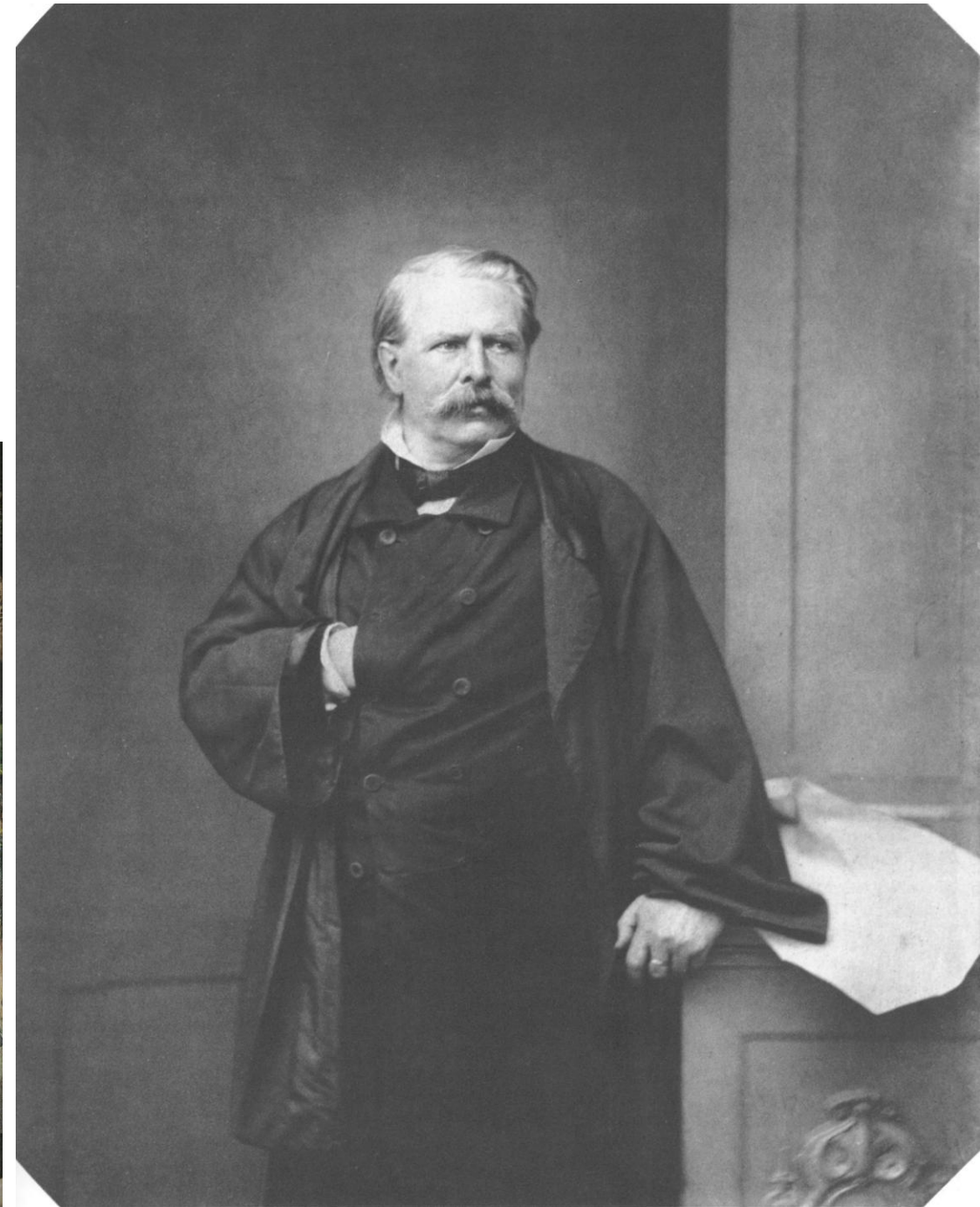
- Begrafenismars: Frère Jacques in mineur
- Instrument: Solo contrabas (Beer/ Dood ?) begint, later overgenomen door fagot, cello, enz.
- Melodie: Iedereen kent “Frère Jacques” als vrolijk kinderlied. Mahler draait het om naar mineur → klinkt traag, zwaar en verdrietig.

Begräfnis (Moritz von Schwind)

Moritz von Schwind

- Wenen, 21 januari 1804 –
- Niederpöcking, 8 februari 1871
- Oostenrijkse kunstschilder van de Duitse laatromantiek

Deel 3 Derde deel – Feierlich und gemessen, ohne zu schleppen

- Begrafenismars: Frère Jacques in mineur
- Instrument: Solo contrabas (Beer/ Dood ?) begint, later overgenomen door fagot, cello, enz.
- Melodie: Iedereen kent “Frère Jacques” als vrolijk kinderlied. Mahler draait het om naar mineur → klinkt traag, zwaar en verdrietig.

Begräfnis (Moritz von Schwind)

Klezmerachtige tussenpassages

- Instrumentatie: Klarinetten, trompetten, bekkens, kleine trom – doen denken aan Oost-Europese straatmuziek of joodse bruiloftsbands.
- Stijl: Opzettelijk niet verfijnd en dansant, met accenten op rare plekken, bijna als een parodie.
- Effect: Botsing tussen cultuur, herinnering, satire.

Lyrisch middendeel (trio)

- Een zacht en nostalgisch intermezzo – klinkt bijna als een droom of herinnering aan iets beters.
- Mahler was hier mogelijk autobiografisch bezig: herinneringen aan zijn jeugd, zijn moeder, verloren onschuld.

Terugkeer van de thema's

- De delen wisselen elkaar af, maar niet in klassieke vorm: Mahler speelt met structuur.
- Uiteindelijk keert de droeve mars terug, niet opgelost, maar afgebroken.

- De benadering is symbolisch, psychologisch en vaak ironisch:
- De instrumenten doen alsof ze in een bizarre, carnavaleske begrafenisstoet van dieren spelen – maar het is eigenlijk een spotbeeld van menselijke ernst en hypocrisie.

Deel 4 – Storm, strijd en triomf

- Donderende begin – pure chaos.
- Thema's uit eerdere delen komen terug (Mahler recycleert zichzelf slim).
- En dan: een bombastische finale met fanfares en een heroïsche afsluiting.
- Gevoel: Worsteling met het lot, maar uiteindelijk: overwinning.

Middenperiode (ca. 1901–1907)

- Minder nadruk op programmamuziek; de muziek wordt abstracter.
- Complexere harmonie en structuur, meer contrapunt.
- Meer introspectie, spirituele en filosofische thema's.
- Voorbeelden:
 - Symfonie nr. 5, 6 en 7
 - Symfonie nr. 8 (“Symfonie der Duizend”)

Symfonie Nr 5

- 1901-1902 gecomponeerd, het jaar waarin hij Alma Schindler ontmoette
- Opening doet denken aan Bethoven Symfonie nr 5
- Duur ca. 70 minute
- Geen toonsoort (D-Majeur)
- Contrapunt is een belangrijker element in Mahlers muziek vanaf Symfonie nr. 5

Mahlers componeerhuisje in Maiernigg

Bezetting. Groot, Laat Romantisch Orkest

90 – 100 musici

- 4 fluiten
- piccolo's
- 3 hobo's
- althobo
- 3 klarinetten in bes
- klarinet in d
- basklarinet
- 3 fagotten
- contrafagot
- 6 hoorns in f
- 4 trompetten in bes en f
- 3 trombones
- 1 tuba
- kleine trom
- bekkens
- triangel
- tamtam
- zweep
- klokkenspel
- harpen
- violen
- altviolen
- celli
- contrabassen
- pauken
- grote trom

Vijf delen

1. Treurmars (cis mineur)
2. Stormachtig bewogen - Beduidend langzamer (a mineur)
3. Scherzo (D majeur)
4. Adagietto (F majeur)
5. Rondo Finale (D majeur)

Voor Alma Mahler

- Wie ich Dich liebe, Du meine Sonne,
- ich kann mit Worten Dir's nicht sagen.
- Nur meine Sehnsucht kann ich Dir klagen
- und meine Liebe, meine Wonne![8

- Het Adagietto is alleen geschreven voor de strijkerssectie en een soloharp.
- Wat hou ik van je, jij mijn zon,
- Ik kan het je niet met woorden vertellen.
- Ik kan alleen maar mijn verlangen naar jou betreuren
- En mijn liefde, mijn vreugde! [8]

Des Knaben Wunderhorn

- (De wonderhoorn van de knaap
- Vanaf 1892 getoonzette selectie van twaalf anonieme Duitstalige volksliedteksten gepubliceerd in 1899 getiteld Humoresques.

Des Knaben Wunderhorn.

Alte deutsche Lieder

- De wonderhoorn van de knaap. Oude Duitse liederen
- Verzameling van honderden Duitse volksliedteksten, samengesteld door de romantische dichters Achim von Arnim en Clemens Brentano.
- In drie delen uitgegeven van 1805 tot 1808 in Heidelberg

Een illustratie opgenomen in de serie "De Duitse klassiekers van de negentiende en twintigste eeuw; meesterwerken uit de Duitse literatuur (1913)"

Wunderhorn

Alte deutsche Lieder

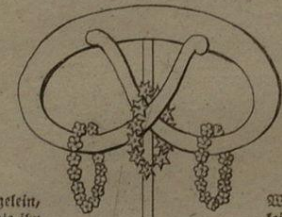
V. von Arnim & Brentano

III.

Heidelberg bey Mohr und Zimmer 1808.

Kinderlied

Wacht auf ihr schönen Vögelein,
 die ihr
 in grünen Zweigelein, noch
 die Sonn' recht scheine, an
 die tönend Schnäbelein,
 mit von Heusenbeine. Lohet
 der süßen Schwägerlein,
 e' künftlich Feuch und reine,
 Arbeit und Wolkensängerlein,
 in den bestelt alleine. Mit
 zum besten Liedelein, zweif
 der Kindlein reine, Anblasen
 der Pfeifelein, es schallt zum
 die hinein, hier bei dem
 der Wälderlein in Einsamkeit
 der, da nicken blicken Blü
 schen und dusen also feine,
 die frisch und Reib und Häse
 die die hordchen in dem Haine,
 die rare süßen Stimmlein
 schlag am Gesänge, auch
 der ein klares Brümmelein, die
 der schaun hinein, da
 der rare Jüngerlein nach Oed
 der ein und eine, da süßet
 der und Gängelein, dann singt
 der noch so reine; den Takt
 der mit den Flügelein, so
 der sich's recht ihr Feine,
 der aus freudig auch die Feder
 der, mit Hermelein und Weiner
 der zum Klang die Halse
 der ein Jedes thu das Seine.
 der die sein andres Liedelein,
 der nur das meine, ist
 der ein einzig Seufzerlein bei
 der und Mondenscheine,
 der nur allein, gelobt sey
 der Gott Sabaoth alleine.

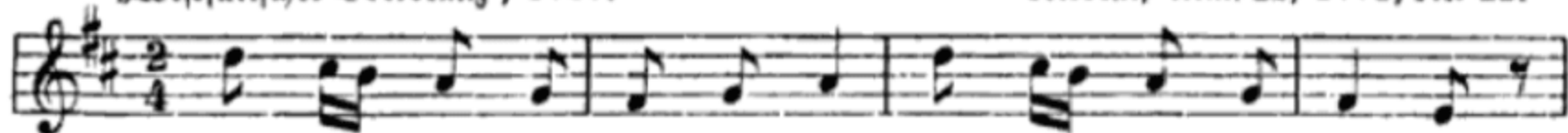
Wacht auf ihr kleinen Schüler
 lein bei heltem Sonnenscheine,
 zieht an die Festtags Röcklein
 und macht euch auf die Beine,
 Gregorius das Schultzeß heut ist
 wieder angekommen, auch schlägt
 der Frühling auf der Haid' die
 helle Freudentrommen. Ein alter
 Brauch bei Christen war, daß
 man zu diesen Zeiten die Kinder
 all in rother Schaar zu Schul
 und Kirch thät leiten. Ein Kin
 derbischof wählet man, und ne
 den ihn zwei Pfaffen, ihm folgen
 König, Handwerksmann, Sol
 dat, Hanswurst und Affen. So
 zieht einher ein jeder Stand, in
 Kleidern schön gezieret, und jedes
 Kind in seiner Hand sein Hand
 werkszeug auch führt. Dem Bi
 schof wird am Hirtenstab die
 Bregel vorgetragen, was das
 für ein Verwandniß hab, merke
 auf, ich will's euch sagen. Die
 Bregel heißt Pretium, ein
 Preislein für die Kinder, die in
 der Schule nit sind stumm und
 dumm gleichwie die Kinder. Sie
 hat in sich auch die Figur von
 den Buchstaben allen. Weiß hier,
 beiß dort auf rechter Seite, geiß
 das will dir gefallen. Die Bregel
 ist ein liebes Buch, du wirst's
 bald ausstudieren, du kennst's
 von Weitem am Geruch, und
 wirst's drum nit verlieren. Du
 kannst es schon bis zu dem S,
 wird dir's nit abgenommen, du
 lernest also ungemach, daß
 du zum B thut's kommen.

Anhang zum Wunderhorn.

510^a. Lied an einen Boten.

„Westfälischer Volkstanz“, 1767.

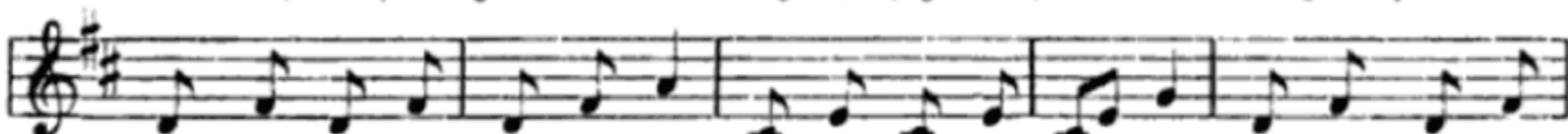
Nicolai, Alm. II, 1778, Nr. 22.

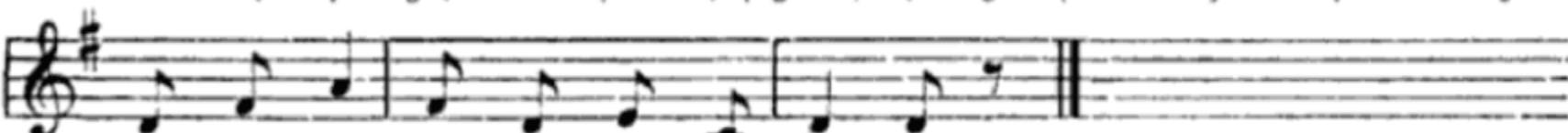
1. Wenn du bei mein Schäß-chen kommst, sag, ich ließ sie grü - ßen;

wenn sie fra - get, wie mirs geht, sag: auf bei - den Fü - ßen.

2. Wenn sie fra - get, ob ich krank, sag: ich sei ge - stor - ben; wenn sie an zu

wei - nen fangt, sag: ich lä - ße mor - gen.

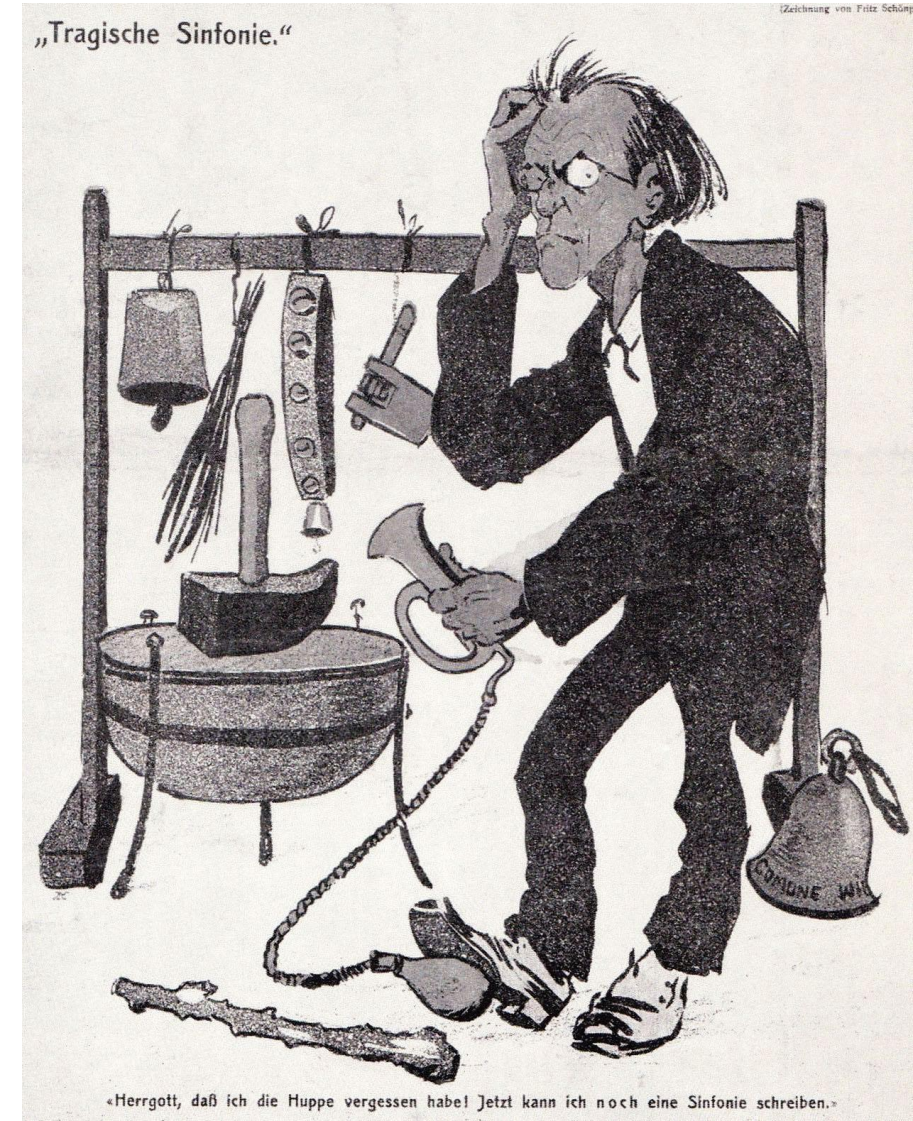
Dieses ist die älteste Lesart des weitverbreiteten Liedes, mit einer Melodie, die Erk in seiner Germania Nr. 177 als westfälischen Volkstanz bezeichnet, denn in einer Handschrift vom Jahr 1767 „Westfäl. Tänze“ war die Melodie überschrieben: „Schottischer Triller“.

Nicolai's Lied ist wiederholt bei Nr. I, Nr. 276. Erk I, 4 S. 23. Lieberh. Nr. 68 d (bloß Text). Derselbe Text (Wenn du zu meinem Schäßel kommst) auch im Wunderhorn I, 209 (a. N. 232) wozu Goethe sagt: „Einzig lustig und gut launig.“ —

Vergleiche: Wyß 1818, S. 17. Erk II, 4/5 49. Simrock Nr. 125. Fiedler 195 (Mittler 917). (Wem du mym Schäßeli chumst.) Kärntner Bl. S. 315. Peter I, 218. Dunger, Run- das S. 44.

Symfonie nr 8

- Symfonie nr. 8 in Es, bekend als de Symphonie der Tausend van Gustav Mahler werd geschreven in 1906 en 1907
- De achtste symfonie was bedoeld als de ultieme liefdesverklaring aan zijn vrouw, in een vergeefse poging haar hart opnieuw te veroveren
- Duur ca. 80 minuten. 2 delen
- Bij de première op 12 september 1910 in München waren meer dan 400 solisten, orkestmusici en koorzangers aanwezig

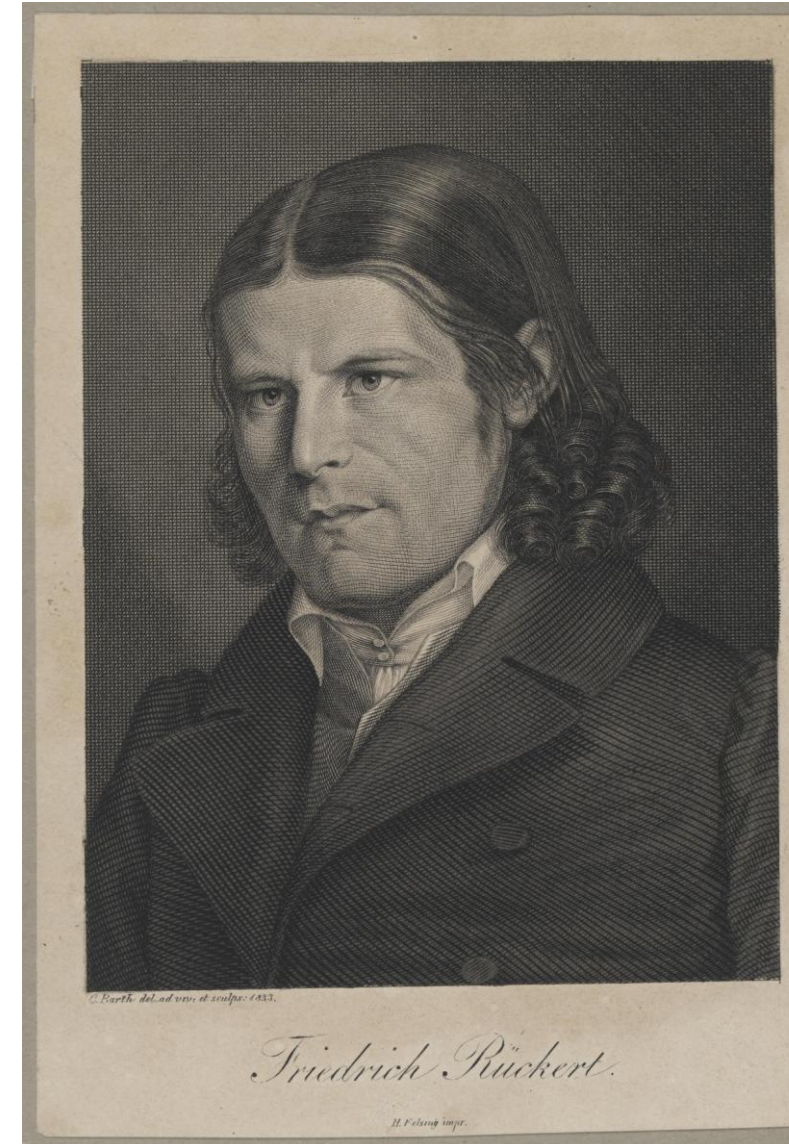

Mahler

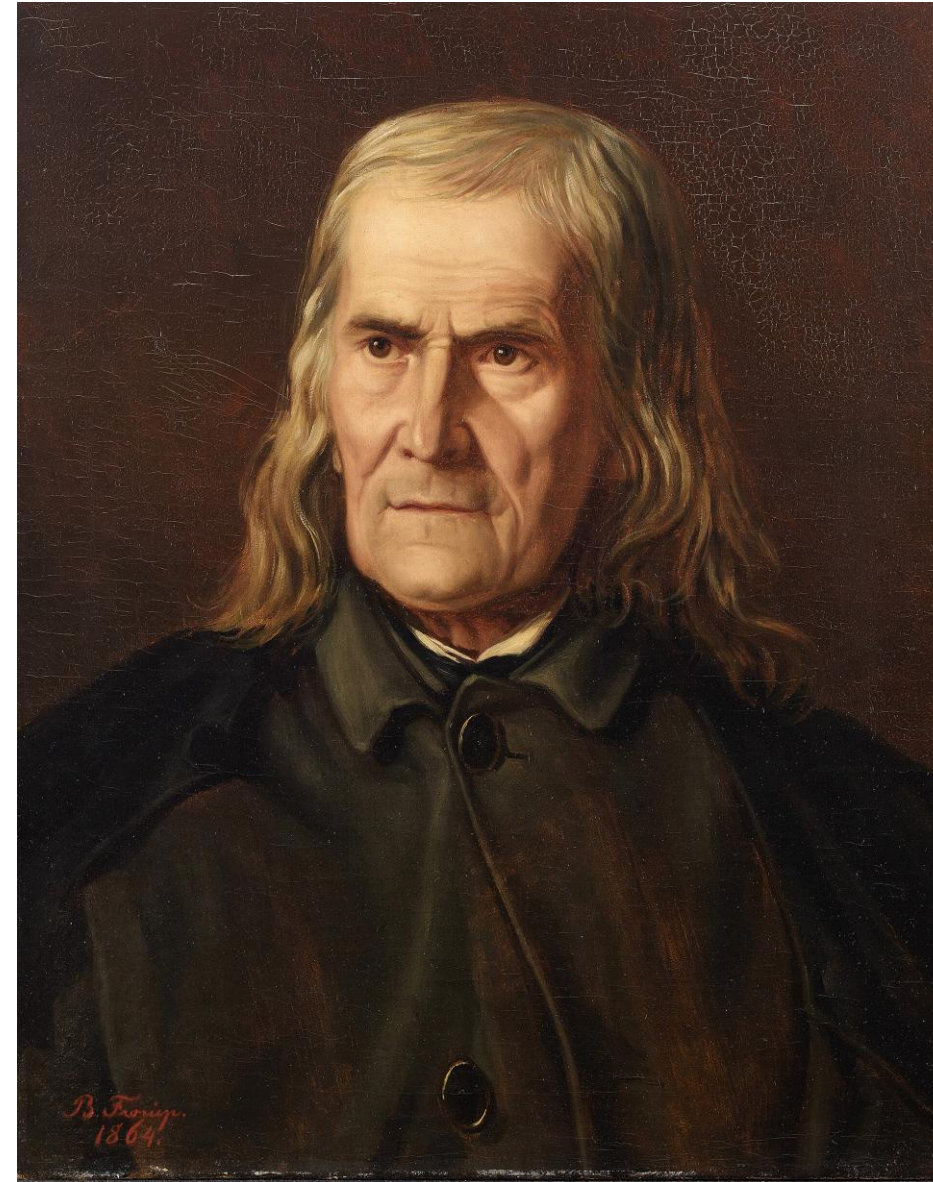
Kindertotenlieder

Kindertotenlieder (1901 – 1905)

- Cyclus van 428 gedichten
- Geschreven door Friedrich Rückert
- Johann Michael Friedrich Rückert (geb. Schweinfurt, 16 mei 1788 – gest. Neuses bei Coburg, 31 januari 1866)
- Duits dichter, vertaler taalwetenschapper

- Gedichten van Rückert werden op muziek gezet door o.a.
- Franz Schubert,
- Robert en Clara Schumann,
- Johannes Brahms en
- Richard Strauss

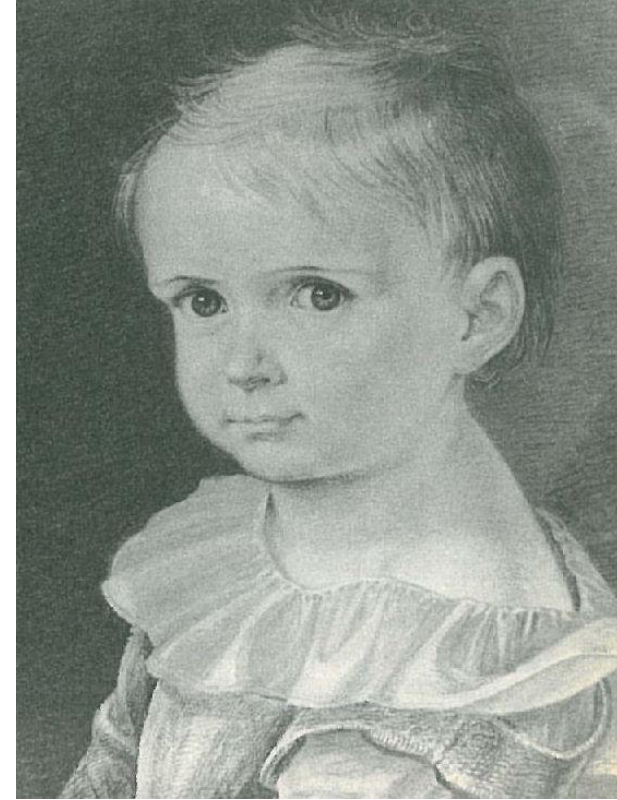

Kindertotenlieder

- Geschreven in 1833-1834
- Uiting van zijn verdriet naar aanleiding van het verlies van twee van zijn kinderen aan Roodvonk

Luise Rückert (gestorven 31 december 1833 op leeftijd van 3½ jaar in Erlangen)

Ernst Rückert (gestorven 16 januari 1834 in Erlangen op leeftijd van 5 jaar)

Kindertotenlieder

- De gedichten mochten tijdens zijn leven niet worden gepubliceerd
- 1871 Publicatie
- Mahler selecteerde vijf gedichten en componeerde de liederen tussen 1901 – 1904
- De liederen zijn geschreven in Mahlers laatromantische idioom, en weerspiegelen net als de teksten een mengeling van gevoelens: angst, fantasie, reanimatie van de kinderen, berusting..

- Het laatste lied eindigt in een majeurtoonsoort en een sfeer van transcendentie
- De cellomelodie in het naspel van "In diesem Wetter, in diesem Braus" (mm. 129-133) verwijst naar het eerste onderwerp van de finale van Mahlers Symfonie nr. 3 (1895/96), een deel getiteld "Wat de liefde mij vertelt" ("Was mir die Liebe erzählt").
- Muzikaal is dit dus het laatste woord van de Kindertotenlieder: dat de dood machtig is, maar dat de liefde nog sterker is.

Mahler en de Kindertotenlied

- Een dergelijke tragedie was Mahler niet onbekend, acht van zijn broers en zussen stierven tijdens hun jeugd.
- Onder hen was de dood van zijn naaste jongere broer Ernst in 1875
- 'zo'n vreselijk verdriet had hij (Mahler) nooit meer meegemaakt, zo'n groot verlies had hij nooit meer gedragen'

Alma Mahler en de kindertotenlied

- Mahler hervatte de compositie van het onderbroken werk (zie hierboven) in 1904, slechts twee weken na de geboorte van zijn eigen tweede kind; dit maakte zijn vrouw Alma van streek, die 'het onbegrijpelijk vond en vreesde dat Mahler de Voorzienigheid aan het verzoeken was'.
- Drie jaar na de voltooiing overleed haar dochter Maria aan roodvonk op vierjarige leeftijd

Premiere op 29 januari 1905 in Wenen

- Het werk is gecomponeerd voor
- een vocale solist (de noten liggen comfortabel voor een bariton of mezzosopraan)
- een orkest bestaande uit
- piccolo, 2 fluiten, 2 hobo's, althobo, 2 klarinetten, basklarinet, 2 fagotten, contrafagot, 4 hoorns,
- pauken, klokkenspel, tamtam, celesta,
- harp en strijkers.

Kindertotenlieder

- De liederen diene zonder onderbreking achter elkaar gespeeld te worden
- Totale duur: ca. 25 minuten

euch froher spielen sehn,
als über euerm stehn.

*

»Geht, Kinder nicht ans Wasser 'nan!
Im Wasser wohnt der Wassermann,
der wird hinein euch ziehen,
wenn ihr nicht werdet fliehen.«

Da flohn sie, wo ein Wasser rann,
und fürchteten den Wassermann,
da glaubt' ich sie geborgen
im Trocknen ohne Sorgen.

Nun wohl! euch tat der Wassermann,
euch tat kein Leid das Wasser an,
allein ihr mußtet werden
begraben in der Erden.

Und tret' ich nun ans Wasser 'ran,
so ruft mir zu der Wassermann:
Wie hast du dich betrogen,
und mir die Lust entzogen!

Ich hätte, spricht der Wassermann,
dem schönen Paar nie was getan;
ihr Bild wollt' ich mit Schweigen
im Spiegel ihnen zeigen.

*

Es brannt' in meiner Kammer
ein Lämplein sonst bei Nacht,
das ging nun aus, o Jammer,
das hat der Tod gemacht.

Es brannte für die Kleinen
das Lämplein in der Nacht,
daß sie nicht sollten weinen,
wenn sie mir aufgewacht.

Sie schliefen ohne Weinen,
und sind nie aufgewacht,
doch gerne ließ ich scheinen
das Lämplein in der Nacht.

Ich sah bei seinem Scheinen
gern, wenn ich aufgewacht,
wie ruhig meine Kleinen
fortschliefen in der Nacht.

Nun hat man meine Kleinen
gebettet außerm Haus,
ich lösche nun mit Weinen
das nächt'ge Lämpchen aus.

Wozu noch sollt' es scheinen?
die Bettchen stehen leer,
ich seh' darin die Kleinen
im Schlaf nicht lächeln mehr.

Luise

Weihnachten frisch und gesund
im frohen Geschwisterrund,
am Neujahr mit blassem Mund,
an den drei Kön'gen im Grund.
So taten die Feste sich kund
mit Tod und Grab im Bund.
Mein Herz bleibt bis Ostern wund
und wird nicht bis Pfingsten gesund.

*

Es bringt die Magd die Todeskunde
vom Schwesterchen der Knabenschar;
da rufen sie mit einem Munde:
Sie ist nicht tot, es ist nicht wahr.

NU DE ZON VOL LUISTER DE HEMEL KLEURT (D mineur)

- "Nun will die Sonn' so hell aufgeh'n
- als sei kein Unglück die Nacht gescheh'n.
- Das Unglück geschah nur mir allein.
- Die Sonne, sie scheint allgemein.
- Du mußt nicht die Nacht in dir verschränken
- muß sie ins ew'ge Licht versenken.
- Ein Lämplein verlosch in meinem Zelt,
- Heil sei dem Freudenlicht der Welt.

Nu de zon vol luister de hemel kleurt,
Is het alsof vannacht geen ongeluk is
gebeurd.

Het ongeluk overkwam slechts mij alleen,
De zon, zij schijnt voor iedereen.

Laat niet de nacht in jou blijven bestaan,
Laat deze in het eeuwige licht opgaan.

Een lichtje in mijn gesternte is gedoofd,
Het vreugdelicht der wereld zij geloofd!

NU WEET IK, WAAROM JULLIE ZULKE DONKERE VLAMMEN (C-mineur)

Nun seh' ich wohl, warum so dunkle Flammen
ihr sprühtet mir in manchem Augenblicke.
O Augen, gleichsam, um in einem Blicke
zu drängen eure ganze Macht zusammen.

Doch ahnt' ich nicht, weil Nebel mich umschwammen,
gewoben vom verblendenden Geschicke,
daß sich der Strahl bereits zur Heimkehr schicke,
dorthin, von wannen alle Strahlen stammen.

Ihr wolltet mir mit eurem Leuchten sagen:
Wir möchten nah dir immer bleiben gerne!
Doch ist uns das vom Schicksal abgeschlagen.

Sieh' recht uns an, denn bald sind wir dir ferne!
Was dir noch Augen sind in diesen Tagen:
In künfft'gen Nächten sind es dir nur Sterne.

• .

Nu weet ik, waarom jullie donkere vlammen
Naar mij sproeiden in zo menig ogenblik,
O ogen , als het ware, om in één enkele blik
Jullie hele macht in samen te ballen.

Had geen vermoeden, door nevel ontsloten,
Geweven door een lot verhuld voor het oog,
Dat de straal zich reeds naar huis afboog,
Naar ginds vanwaar alle stralen ontsproten.

Jullie wilden mij stralend overtuigen:
Voor altijd bij jou zijn, hadden wij gewild,
Maar moesten ons voor het noodlot buigen.

Zie ons goed aan, want weldra zijn wij verstild!
Waar thans onze ogen nog van getuigen,
Straks dient je hoofd 's nachts naar de sterren getild.

HOOR IK MOEDERTJE LOPEN (C-mineur)

Wenn dein Mütterlein
tritt zur Tür herein,
und den Kopf ich drehe,
ihr entgegen sehe,
fällt auf ihr Gesicht
erst der Blick mir nicht,
sondern auf die Stelle,
näher nach der Schwelle,
dort, wo würde dein
lieb Gesichtchen sein.
Wenn du freudenhelle
trätest mit herein,
wie sonst, mein Töchterlein.

Hoor ik moedertje lopen,
doet zij de deur open,
Wend ik mij voordien,
om haar te kunnen zien,
Niet op haar gezicht
is mijn blik gericht,
Op een punt daaronder
richt ik mij bijzonder,
Daar zou moeten zijn
jouw gezichtje fijn,
Wanneer jij altijd monter
kwam in de kamer gezwind
Als ooit mijn lieve kind.

- Wenn dein Mütterlein
- tritt zur Tür herein,
- mit der Kerze Schimmer,
- ist es mir, als immer
- kämst du mit herein,
- huschtest hinterdrein,
- als wie sonst ins Zimmer!
- O du, des Vaters Zelle,
- ach, zu schnell
- erlosch'ner Freudenschein!

- Hoor ik moedertje lopen,
- doet zij de deur open,
- In schemerig kaarslicht,
- zie ik immer jouw gezicht
- Als kwam je haar weldra,
- al huppelend achterna,
- Stralend in het licht!
- O, ster in je vaders firmament,
- Ach, hoe wreed permanent
- zijn je stralen uitgedoofd!

VAAK DENK IK, ZIJ ZIJN SLECHTS UITGEGAAN Es-Majeur

Vaak denk ik, zij zijn slechts uitgegaan!
Spoedig zullen zij weer op huis afgaan!
De dag is mooi, o wees niet bang,
Zij maken het heus niet al te lang.
Ja zeker, zij zijn slechts uitgegaan,
En zullen nu naar huis toe gaan.
O wees niet bang, de dag kent geen gevaar!
Zij lopen naar gindse heuvels daar!
Zij zijn ons enkel vooruitgegaan,
En talen niet meer naar het huiselijk bestaan!
Wij halen hen in op gindse hoogten
Zon belicht!
De dag is mooi op ginds vergezicht!

IN DIT WEER, IN DIT GEFLUIT (D mineur, D majeur)

In diesem Wetter, in diesem Braus,
nie hätt' ich gesendet die Kinder hinaus;
man hat sie getragen hinaus,
ich durfte nichts dazu sagen!

In diesem Wetter, in diesem Saus,
nie hätt' ich gelassen die Kinder hinaus;
ich fürchtete sie erkranken,
das sind nun eitle Gedanken.

In diesem Wetter, in diesem Graus,
Nie hätt' ich gelassen die Kinder hinaus;
ich sorgte, sie stürben morgen,
das ist nun nicht zu besorgen.

In diesem Wetter, in diesem Graus!
Nie hätt' ich gesendet die Kinder hinaus!
Man hat sie hinaus getragen,
ich durfte nichts dazu sagen!

In dit noodweer, in dit gierend geluid,
Nooit stuurde ik de kinderen erop uit;
Men heeft ze het huis uit gedragen,
Ik mocht er niet over klagen!

In dit noodweer, in dit aanhoudend gefluit,
Nooit had ik gelaten de kinderen eruit,
Ik was bang dat ziekte hen zou overvallen,
die vrees is nu gruwelijk komen vervallen.

In dit noodweer, dat ons gruwelijk omsluit,
Nooit had ik gelaten de kinderen eruit;
Ik dacht: ze sterven de volgende morgen,
dat zijn nu achterhaalde zorgen.

In dit noodweer, dat ons gruwelijk omsluit!
Nooit zond ik de kinderen er op uit!
Men heeft hen naar buiten gedragen,
Ik mocht er niet over klagen!

- In diesem Wetter, in diesem Saus, in diesem Braus,
- sie ruh'n als wie in der Mutter Haus,
- von keinem Sturm erschreckt,
- von Gottes Hand bedeckt.

- In dit noodweer, in dit gegier,
- In dit gefluit,
- Door geen storm verschrikt,
- Door Gods hand wel beschikt,
- Rusten zij zoals bij moeder thuis uit

Late periode (ca. 1908–1911)

- Diepere introspectie, existentiële en afscheidsthema's.
- Beïnvloeding door modernisme (bijv. expressionisme).
- Muziek wordt fragieler, minder groots en meer “breekbaar”.
- Voorbeelden:
 - Das Lied von der Erde
 - Symfonie nr. 9
 - Symfonie nr. 10 (onvoltooid)
- Deze werken worden vaak gezien als afscheid van het leven, vooral door Mahlers ziekte en dood in 1911.